

Beynəlxalq Mədəniyyət Günüdür

15 aprel dünyada Beynəlxalq Mədəniyyət Günü kimi qeyd olunur. Bu tarix 1935-ci il aprelin 15-də Vaşinqtonda “Bədii, elmi müəssisə və tarixi abidələrin mühafizəsi və qorunması haqqında” imzalanmış müqavilə ilə əlaqəlidir. Beynəlxalq hüquq təcrübəsində bu gün Rerix paktı kimi də tanınır və dünyanın bir çox ölkəsində qeyd olunur.

1935-ci ildə Nyu-Yorkda Rerix paktının rəsmi simvolu olan Sülh Bayrağına həsr olunmuş bayram tədbiri keçirilirdi. Rəssam onu ağ fonda qırmızı dairəyə daxil edilmiş üç qırmızı dairə kimi təsvir etmişdi.

Ümumiyyətlə, tarix və mədəniyyət abidələrinin xarici qüvvələrin dağıdıcı təsirindən qorunmasını tənzimləyən qaydalar ideyası məhz rəssam və filosof Nikolas Rerix tərəfindən yaradılıb. 20-ci əsrin lap əvvəllərində, mühafizə və ərazilərin yenidən bölüşdürülməsi dövründə milli antik dövr abidələrini öyrənərkən onların qorunmasının nə qədər vacib olduğunu başa düşən rəssam 1914-cü ildə Rusiya hökumətinə və digər hökumətlərə müraciət edir. Lakin sonradan bu müraciət cavabsız qalır. 1929-cu ildə o, müxtəlif ölkələrin hökumətlərə və xalqlara mədəni irsin qorunmasının hərbi zərurdən üstünlüyünü təsdiq edən beynəlxalq müqavilənin təkmil formada işlənmiş layihəsi ilə müraciət edir. Onu bu işdə Albert Eynşteyn, Bernard Şou, Herbert Uells, Tomas Mann və o dövrün digər bir çox tanınmış mədəniyyət və elm xadimləri dəstəkləyirdi.

Bundan sonra N.Rerix Pakt üzərində işləməyə davam edir. Daha sonra 1931-ci ildə Belçikada keçirilən Rerix Paktı I Beynəlxalq Konfransı zamanı o, Ümumdünya Mədəniyyət Günü'nün təqdim edilməsini təklif edir. Və 1935-ci il aprelin 15-də Vaşinqtonda, Ağ Evdə 21 dövlətin başçıları Yer kürəsinin tarixində onun yaradıcısının adını daşıyan “Bədii

və elmi müəssisələrin və tarixi abidələrin mühafizəsi haqqında” ilk beynəlxalq müqaviləni imzalayırlar. Bu razılışma da məhz onun adını daşıyır və “Rerix Paktı” adlandırılır.

1998-ci ildə Beynəlxalq Reriklər Mərkəzi tərəfindən iki il əvvəl təsis edilmiş Mədəniyyətin Müdafiəsi üzrə Beynəlxalq Liqa Paktını imzalama tarixini Beynəlxalq Mədəniyyət Günü kimi qeyd etmək təşəbbüsü ilə çıxış edirlər. Bu, fəaliyyəti mədəniyyət, incəsənət, elm və dinin nailiyyətlərinin qorunmasına və artırılmasına yönəlmiş ictimai təşkilatdır. Nəhayət, 2008-ci ildə Rusiya, İtaliya, İspaniya, Argentina, Meksika, Kuba, Latviya, Litvada ictimai təşkilatların təşəbbüsü ilə 15 aprelin Sülh Bayrağı altında Ümumdünya Mədəniyyət

Günü kimi qeyd olunması üçün Beynəlxalq Hərəkət yaradılır.

Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində və şəhərlərində bu bayram qeyd olunur. Həmin gündə konfranslar və müəhazirələr, sərgilər və konsertlər, şeir gecələri, rəqs və teatr tamaşaları keçirilir.

Ümumiyyətlə, mədəniyyət anlayışının izahı insanın və cəmiyyətin inkişafının müasir səviyyəsi, insan övladının yaratdığı və nəsildən-nəslə ötürdüyü maddi və mənəvi dəyərlər ilə bağlıdır. Latın dilindən tərcümədə “julture” - “becərmək”, “bəslemək”, “yaxşılaşdırmaq” mənalarını verən “mədəniyyət” anlayışı insanların fəaliyyət dairəsinin tədricən genişlənməsi ilə əlaqədar olaraq daha geniş bir mənə daşımağa başladı. Bununla da, sözün “maarifçilik”,

“savad”, “tərbiyə” kimi müxtəlif mənaları formalaşdı. Ərəb dilindən tərcümədə isə bu söz “şəhərsalma” anlamında izah edilir.

Çoxəsrlik zəngin mədəni irsə sahib olan Azərbaycanda da mədəniyyətin inkişafı hər zaman dövlət tərəfindən diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Müstəqil Azərbaycanın mədəniyyət sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlər, mədəniyyətin inkişafının dövlət səviyyəsində təmin edilməsi Heydər Əliyevin bu sahədə həyata keçirdiyi tədbirlərin, islahatların uğurlu nəticəsidir. Onun mədəniyyət işçilərinə xüsusi həssaslıqla yanaşması, sənət adamlarının həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində gördüyü işləri sənət adamları bu gün də böyük həvəslə xatırlayırlar.

Sevindirici haldır ki, Ulu Öndərin layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyev tərəfindən də mədəniyyət sahəsinin inkişafı hər zaman diqqət mərkəzində saxlanılır. Dövlət başçısının müxtəlif vaxtlarda sənət adamları ilə görüşü, mədəniyyət işçilərinə fəxri adların, dövlət mükafatlarının və

rilməsi deyilənlərin əyani nümunələrindəndir.

Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı barədə söz açarkən Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın da misilsiz xidmətləri mütləq vurğulanmalıdır. Onu hansısa bir mübaliğəyə yol vermədən mədəniyyətimizin səmimi dostu adlandırmaq bəzən çətin, lakin Milli mədəniyyətimiz, tarixin yaddaşı olan ənənələrimiz, mədəni abidələrimiz onun simasında əsl qayğıkeşini, hamısını, təəssübkeşini tapıb. Onun rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondu milli mədəniyyətimizin qorunması və inkişafı istiqamətində genişmiqyaslı fəaliyyət göstərir, eləcə də Azərbaycanın zəngin tarixi və mədəni irsi dünyada layiqli şəkildə təbliğ olunur.

Nicat Dilq mli